

Boerenzwaluwtellingen 2012 leveren veel informatie op

Doe ook in 2013
mee met
de publiekstelling!

Ook in 2012 zijn op honderden erven boerenzwaluwen geteld door paardenhouders, weidevogelbeschermers, agrariërs en particulieren. In deze flyer presenteren we een samenvatting van de resultaten. Ook kunt u lezen welke spectaculaire omzwervingen de acht teruggekeerde zwaluwen met een 'geolocator' maakten. Tot slot geven we enkele telsuggesties voor 2013.

Doe ook in 2013 mee met de Boerenzwaluw publiekstelling!
Voer tussen 20 mei - 15 juni en 5 - 25 juli het aantal nesten in op www.jaarvandeboerenzwaluw.nl (publiekstelling).

Met een zingende boerenzwaluw in je stal beleef je de bijzondere kwaliteit van natuurlijk landelijk gebied.

Broedseizoen 2012

werd gekenmerkt door late en verspreide aankomsten en een lager aantal broedparen dan 2011. Ondanks grote regionale verschillen was het broedsucces landelijk toch behoorlijk goed.

Harde tegenwind veroorzaakte veel extra sterfte tijdens de voorjaars trek in 2012. Zo zagen Nederlandse vogelaars eind maart aan de rand van de Sahara bij Khniffis (Marokko) tientallen creperende boerenzwaluwen. Speciaal onderzoek met geolocators naar hun trek- en overwinteringsgedrag leverde ook een enorme verrassing op (zie pagina 3 in deze nieuwsbrief).

Eind mei waren er nog steeds veel minder paren aanwezig dan in 2011. In onder meer Friesland, Twente en de Noord-Veluwe werd een afname van meer dan tien procent gemeld.

Bij boerenzwaluwen zijn er meestal meer mannetjes dan vrouwtjes in de populatie. Dat komt door hun grotere overlevingskans. Het mannenoverschot leek in 2012 groter te zijn dan de afgelopen jaren. Ongepaarde mannetjes zorgen voor onrust in de kolonies, omdat er strijd wordt gevoerd om de beschikbare vrouwtjes.

Het broedsucces wisselde sterk per regio. Boerenzwaluwen hebben gemiddeld 6,8 uitgevlogen jongen per broedseizoen nodig om de populatie stabiel te houden. Dat is niet in elke regio gehaald.

Resultaten boerenzwaluw 'publiekstelling' 2012

In totaal voerden 488 deelnemers 983 tellingen in. Ze telden 5282 bewoonde zwaluwnesten. Deze lagen mooi verspreid over het land. Er zijn wel concentraties te zien; dat hangt vaak samen met een agrarische natuurvereniging, die een boerenzwaluwproject uitvoert. Dat gold in 2012 onder meer voor de ANV's Stad en Ommeland, Wapserveen, Drimmelen, Utrechtse Venen, Water, Land & Dijken en Tieler- en Culemborgerwaarden.

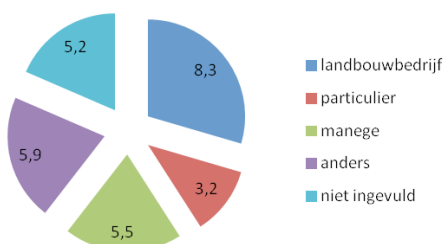
Figuur 1: Spreiding van de getelde boerenzwaluwnesten (publiekstelling 2012)

Locaties

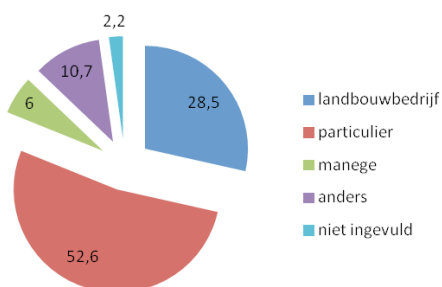
Meer dan de helft van de tellocaties betrof particuliere erven (52 procent). Gemiddeld werden er 3,2 nesten per erf geteld. Bij particulieren met vee lag het aantal bewoonde nesten op 3,7. Bij particulieren zonder vee zitten gemiddeld slechts één of twee boerenzwaluwparen.

Op landbouwbedrijven werd ook goed geteld (28 procent van de tellocaties). Gemiddeld broedden er 8,3 boerenzwaluwparen. Op maneges broedden in 2012 gemiddeld 5,5 boerenzwaluwparen.

gemiddeld aantal nesten per locatie

verdeling tellocaties (in %)

Weetjes

- Onder andere de ANV's Weide- en Waterpracht en ANV Slagenland zijn in 2013 een boerenzwaluwproject gestart. Kijk voor meer informatie op de 'zwaluwprojectenpagina' van Vogelbescherming. www.vogelbescherming.nl/zwaluwprojecten
- ANV Utrechtse Venen en ANV Water, Land & Dijken breiden in 2013 de publiekstelling uit met het volgen van een aantal nesten gedurende het hele broedseizoen. Zij registreren dit op 'Nestkaarten'. Zo kan het aantal uitgevlogen jongen worden berekend. Een belangrijke vinger aan de pols in het volgen van de gezondheid van de Nederlandse boerenzwaluwpopulatie.
- Sovon Vogelonderzoek Nederland schat de omvang van de Nederlandse broedpopulatie, op basis van de tellingen in 2011, op 232.000-276.000 paren. Dit betekent een toename van elf procent ten opzichte van 1993. Mogelijke oorzaak van die stijging is de goede jaarlijkse regenval in de Sahelzone het laatste decennium. Helaas gaf 2012 een minder goed beeld. Wat zal 2013 te zien geven?
- Het Vogeltrekstation heeft in 2012 de overlevingskansen van boerenzwaluwen berekend op basis van de ringterugmeldingen. Maar één op de zeven juveniele boerenzwaluwen haalt het volgende broedseizoen. Van deze eerstejaars broedvogels haalt ongeveer een kwart het tweede broedseizoen. De jaarlijkse overleving van de ervaren broedvogels bedraagt in de jaren erna bijna vijftig procent. Een heel klein deel van de boerenzwaluwen wordt zes jaar of ouder. De oudste Nederlandse boerenzwaluw werd negen jaar. Het mannetje werd als nestjong in Twente geringd en hij broedde daarna jaarlijks op de naast zijn geboorteplek gelegen boerderij.

Boerenzwaluwen schrijven eigen reisverslag

Elk jaar vliegen miljoenen boerenzwaluwen van Europa naar Afrika en terug. Dankzij een lichtgevoelige, vederlichte chip is in 2011-2012 de trek van acht zwaluwen ontrafeld. Deze 'geolocator' wordt als een rugzakje bevestigd. Medio september zijn ze vanuit hun broedstal richting het zuiden vertrokken. Al foeragerend vlogen ze door naar de rand van de Sahara. Boerenzwaluwen kunnen namelijk maar enkele grammen vet (= brandstof) opslaan, wat betekent dat ze tijdens het vliegen moeten blijven eten. Na een korte tussenstop werd de woestijn overgestoken. De vogels vlogen door naar Congo en Kameroen, Zambia en Angola. Eentje overwinterde zelfs in Botswana! Tijdens het winterverblijf ruïen de vogels hun verenkleed. Na zo'n 150 dagen begonnen de vogels aan hun terugreis. En onderweg gebeurde iets wat niemand voor mogelijk hield: vier van de acht zwaluwen keerden tijdens de oversteek van de Sahara om en vlogen weer naar het zuiden. Volgens trekvogelonderzoeker Raymond Klaassen was harde tegenwind, mogelijk in combinatie met zandstormen, waarschijnlijk de oorzaak. Na een stop van ongeveer een week deden ze een succesvolle tweede poging om de Sahara over te steken. Het raadsel van de zeer gespreide aankomst in 2012 werd zo verklaard. Lees meer over het boerenzwaluwtrekonderzoek in 'Erfvogels in beeld 2013' dat u gratis bij Vogelbescherming kunt aanvragen (zolang de voorraad strekt).

Telsuggesties 2013 – tellen blijft genieten

Boerenzwaluwen tellen is gewoon leuk! Erfbewoners zijn doorgaans heel trots op hun zwaluwen en vertellen graag over hun belevenissen. Met een zaklamp en een spiegeltje op een uitschuifstok kun je veestallen veilig doorzoeken op bewoonde nesten. En zo'n heerlijk kwetterende prachtige vogel is toch gewoon genieten! Lees in de handleiding hoe de telling in zijn werk gaat.

Nul is niet niks!

Broedde een boerenzwaluwpaar jarenlang op een plek, maar wordt het nest in 2013 niet meer bezet? Geef dan een 'nulwaarneming' door. Broedde een zwaluwpaar wel in de eerste telperiode maar niet in de tweede? Geef dan voor de tweede periode een 'nulwaarneming' door. Juist deze 'nulwaarnemingen' geven goede aanvullende informatie over de bezetting per erf respectievelijk het aandeel van de paren dat een tweede legsel grootbrengt. Dat is een belangrijke vraag, waar we het antwoord nog onvoldoende op weten.

Jaarlijks tellen is heel belangrijk!

De waarde van de reeks publiekstellingen neemt toe wanneer dezelfde locatie elk jaar wordt geteld. Blijf dus tellen. Ook nieuwe tellocaties zijn natuurlijk van harte welkom!

Meer weten

Kijk voor meer informatie op www.jaarvandeboerenzwaluw.nl

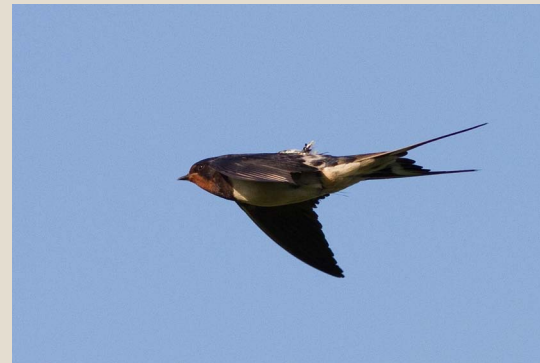
Vragen over boerenzwaluwstellingen stelt u aan Sovon: boerenzwaluw@sovon.nl

Voor andere vragen belt of mailt u met het servicecentrum van Vogelbescherming: 030 693 77 00 of E: info@vogelbescherming.nl

U kunt de boerenzwaluwposter, de brochure 'Acrobaat op het erf' en Erfvogels in Beeld 2013 gratis bij Vogelbescherming bestellen.

Lezingen over de boerenzwaluw worden gegeven door Bennie van den Brink: www.boerenzwaluw.nl E: zwaluwbrink@hotmail.com.

Deze flyer mag integraal worden overgenomen in eigen communicatiemiddelen, zoals digitale nieuwsbrieven, websites e.d.

Bestel Erfvogels in Beeld 2013 en de poster gratis bij Vogelbescherming via info@vogelbescherming.nl

